

1V

Opiniepanel Rapport

10 juni 2023

Auteurs Jeroen Kester

Onderzoek: 150 jaar slavernijverleden

Samenvatting

Afro-Surinaamse en Caribische gemeenschap wil 'sorry' van de koning voor slavernijverleden en Keti Koti als vrije dag

Afro-Surinaamse en Caribische mensen willen Keti Koti als nationale vrije dag en excuses van de koning. Die van premier Rutte en het herdenkingsjaar geven, volgens hen, nog niet voldoende erkenning voor dat verleden.

Dat blijkt uit onderzoek van EenVandaag onder bijna 1.500 mensen met een Afro-Surinaamse en Caribische achtergrond in de aanloop naar Keti Koti op 1 juli. Die dag is het 150 jaar geleden dat slavernij in Suriname en op de Caribische eilanden werd afgeschaft. Tijdens de herdenking in het Amsterdamse Oosterpark houdt koning Willem-Alexander een toespraak. Gaat hij namens Nederland zijn excuses aanbieden?

Aandeel koningshuis in slavernij

Als het aan mensen met Caribische of Afro-Surinaamse roots ligt, is het antwoord op die vraag volmondig ja. 7 op de 10 ondervraagden vinden dat de koning zich moet verontschuldigen. Hoewel Rutte dat ook al in december deed, leggen deelnemers uit waarom excuses van de koning veel betekenen voor hen. "Nederland heeft een groot koloniaal verleden en daar heeft de koninklijke familie ook een rol in gehad."

Excuses van de koning zijn niet alleen belangrijk voor mensen die nu nog niet genoeg erkenning voelen voor het slavernijverleden. Men verwacht dat het ook in de voormalige koloniën impact zal hebben: "Omdat daar in Suriname en in Caribisch Nederland zeer veel waarde aan wordt gehecht. Voor de oudere generatie is dat een emotionele erkenning van het leed."

Speech Rutte: moeizaam maar indrukwekkend

Terugkijkend op de excuses die premier Rutte eind vorig jaar al namens de regering maakte, zijn ondervraagden gematigd positief. Iets meer dan de helft (58 procent) is te spreken over de speech, waarin Rutte zich verontschuldigde voor Nederlandse regeringen en hij benoemde dat zijn excuses geen punt, maar een komma moest zijn. Ongeveer 3 op de 10 hebben er negatieve herinneringen aan en de rest vindt het lastig om een oordeel te geven.

Deelnemers benoemen de moeizame aanloop en vinden dat de excuses te laat kwamen. Maar de toespraak zelf was, zeggen deelnemers, "(geloof)waardig" en "onverwacht indrukwekkend". "Mooie speech. Hij heeft goed naar de juiste adviseurs geluisterd. De zin in Papiamentu raakte me het meest", aldus een ondervraagde. Ook noemen ze de excuses een goed begin, maar kan er alleen genoeg erkenning komen als de 'komma' uit Ruttés speech wordt ingevuld.

Keti Koti vrije dag

De Nederlandse staat heeft nog te weinig gedaan om het leed van de slavernij te erkennen, zeggen de meeste ondervraagden (62 procent). Ondanks waardering voor de excuses van de premier en het herdenkingsjaar, dat in het leven is geroepen om stil te staan bij het slavernijverleden, moet er meer gebeuren, is de tendens onder een meerderheid.

Wat zou die groep wel genoeg erkenning geven? Naast excuses van de koning slaat een groot deel (65 procent) aan op het maken van Keti Koti, de dag waarop jaarlijks het afschaffen van de slavernij in Nederland wordt herdacht en gevierd, tot nationale vrije dag. In totaal vindt driekwart van alle ondervraagden dat heel Nederland op die dag vrij moet zijn.

'Structurele educatieprogramma's'

Daarna worden herstelbetalingen aan nazaten vaak aangevinkt en zou het aanpassen van straatnamen vernoemd naar en standbeelden van zeevaarders die betrokken waren bij slavernij verschil maken.

Drie op de tien noemen ook andere manieren die erkenning op zouden leveren, zoals lesgeven op school over het slavernijverleden. Een deelnemer zegt daarover: "Als er herstel is gepleegd in de vorm van structurele educatieprogramma's voor jong en oud. Over het verleden en de manier waarop die doorwerkt in het heden. Niets hoeft verwijderd, maar wel meer context geven."

Achtergrondvragen

Allereerst, een paar achtergrondvragen. Welke situatie is op jou van toepassing als het gaat om je afkomst? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Met afkomst bedoelen we het deel van het (voormalig) Nederlands koninkrijk waar jij, je ouders of je grootouders vandaan komen.

Ik ben volledig Nederlands (ik en mijn voorouders hebben geen Surinaamse of Caribische achtergrond) 33%

Ik ben (deels) Hindoestaans-Surinaams 8%

Ik ben (deels) Afro-Surinaams 31%

Ik ben (deels) afkomstig uit het Caribisch deel van het Nederlandse koninkrijk (ABC-eilanden, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten) 14%

Ik heb een andere afkomst dan bovenstaande 10%

Geen antwoord 6%

De vragen na bovenstaande vraag zijn alleen gesteld aan mensen met een (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische achtergrond (n=1.441). Reden is dat voorouders van deze groepen relatief vaak slachtoffer zijn geweest van het Nederlands slavernijverleden.

Herdenkingsjaar en excuses Rutte

Waardering voor herdenkingsjaar en excuses Rutte

Om stil te staan bij het slavernijverleden heeft het Nederlandse kabinet een herdenkingsjaar uitgeroepen. Van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024 worden er, met 2 miljoen euro aan subsidie van de overheid, initiatieven georganiseerd om aandacht te besteden aan dit verleden.

In hoeverre is het voor jou persoonlijk belangrijk dat er een herdenkingsjaar voor het Nederlandse slavernijverleden is?

Heel belangrijk 64%

Redelijk belangrijk 19%

Niet zo belangrijk 8%

Helemaal niet belangrijk 9%

Weet niet / geen mening 0%

Op 19 december 2022 heeft premier Mark Rutte namens de Nederlandse staat excuses aangeboden voor het slavernijverleden. Volgens Rutte zijn mensen tot handelswaar gemaakt, uitgebuit en mishandeld in naam van de Nederlandse staat. Dat leed is door Nederlandse regeringen te lang niet erkend, zei hij. Van wat je er van het hebt gezien, gehoord of gelezen:

In hoeverre ben je positief of negatief over de speech waarin premier Mark Rutte excuses aanbood voor het Nederlandse slavernijverleden?

Als je er niks van hebt meegekregen, kun je 'weet niet / geen mening' invullen.

Heel positief 14%

Redelijk positief 44%

Redelijk negatief 18%

Heel negatief 12%

Weet niet / geen mening 12%

Herdenkingsjaar en excuses Rutte geeft onvoldoende erkenning

Vind je dat er vanuit de Nederlandse regering, met het huidige herdenkingsjaar en de excuses van premier Rutte, voldoende of onvoldoende erkenning is getoond voor het slavernijverleden?

Voldoende 30%
Onvoldoende 62%
Weet niet / geen mening 8%

Vind je dat koning Willem-Alexander, na premier Rutte, wel of niet excuses moet aanbieden voor het Nederlandse slavernijverleden?

Dat moet hij wel doen 70%
Dat hoeft hij niet te doen 22%
Weet niet / geen mening 8%

1 juli is het Keti Koti, de dag waarop jaarlijks het afschaffen van de slavernij in Nederland wordt herdacht en gevierd. Sommige politieke partijen en actiegroepen vinden dat Keti Koti elk jaar een nationale vrije dag moet worden, waarop iedereen vrij is. Zij vinden het belangrijk dat de hele samenleving hier jaarlijks op 1 juli bij stilstaat. Anderen vinden dat dit een te klein deel van de bevolking aangaat of vinden het niet nodig dit jaarlijks collectief te herdenken.

Vind jij dat Keti Koti wel een nationale vrije dag moet worden of niet?

Moet wel een nationale vrije dag worden 75%
Moet niet een nationale vrije dag worden 19%
Weet niet / geen mening 6%

Excuses koning en Keti Koti als vrije dag belangrijk voor erkenning

Wanneer is er namens de Nederlandse politiek volgens jou genoeg erkenning geweest voor het Nederlandse slavernijverleden? Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

	Alle ondervraagden	Tot nu toe voldoende of onvoldoende erkenning voor slavernijverleden	
		Voldoende	Onvoldoende
Er is met het herdenkingsjaar en de excuses van Rutte nu genoeg erkenning geweest	9%	28%	0%
Als de koning excuses aanbiedt voor het Nederlandse slavernijverleden	45%	20%	59%
Als er herstelbetalingen worden gedaan aan nazaten van tot slaafgemaakten	40%	19%	54%
Als alle standbeelden van Nederlandse zeevaarders die betrokken waren bij slavenhandel worden verwijderd	28%	9%	39%
Als alle straatnamen die vernoemd zijn naar Nederlandse zeevaarders die betrokken waren bij slavenhandel worden aangepast	27%	8%	38%
Als Keti Koti een nationale vrije dag is in Nederland	55%	41%	65%
Anders	24%	11%	30%
Niet, er kan niet genoeg erkenning komen voor het slavernijverleden	9%	4%	12%
Weet niet / geen mening	4	7%	1%

Witte Nederlanders

‘Witte Nederlanders van nu niet verantwoordelijk voor slavernij’

In hoeverre houd je witte Nederlanders van nu verantwoordelijk voor het slavernijverleden van Nederland?

Sterk 9%

Enigszins 17%

Niet zo 23%

Helemaal niet 49%

Weet niet / geen mening 2%

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Voor dit onderzoek is specifiek gezocht naar mensen met een (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische achtergrond (ABC-eilanden, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten), aangezien voorouders van deze groepen relatief vaak slachtoffer zijn geweest van het Nederlandse slavernijverleden. Omdat die doelgroep specifiek is en de ervaring leert dat deze doelgroep doorgaans moeilijker bereikbaar zijn voor onderzoek is gekozen voor een zogeheten 'mixed mode'-methode. Dat houdt in dat respondenten op drie verschillende manieren zijn uitgenodigd. De eerste is via het EenVandaag Opiniepanel. Surinaamse en Caribische mensen werden gericht uitgenodigd voor een online vragenlijst. Daarvan hadden 288 een (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische achtergrond.

Daarnaast zijn mensen buiten het Opiniepanel uitgenodigd om mee te doen aan de online vragenlijst. Via sociale mediagroepen en nieuwsbrieven van netwerkorganisaties specifiek gericht op mensen met een Surinaamse en/of Caribische achtergrond is een onderzoekslink verspreid. Ook is er via sociale media een betaalde campagne gevoerd, waarin gericht werd getarget op interesses die de gewenste onderzoeksgroep zou kunnen hebben. Hiermee werden 752 (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische mensen geworven voor het onderzoek.

De 3e methode is face-to-face onderzoek. In opdracht van EenVandaag hebben Ipsos en het Opiniehuis, een onderzoeksbureau gespecialiseerd in onderzoek onder diverse ethniciteiten, dezelfde vragenlijst via tablets voorgelegd aan mensen op plekken in drie Nederlandse steden, Amsterdam, Rotterdam en Almere, waar de doelgroep fysiek getroffen kon worden. Via deze weg vulden 402 (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische mensen de vragenlijst volledig in.

Al met al deden 1.441 (deels) Afro-Surinaamse en/of (deels) Caribische mensen mee aan het onderzoek. Het onderzoek vond plaats tussen 17 mei en 9 juni 2023. Omdat er geen populatiecijfers bekend zijn over Afro-Surinamers in Nederland is er niet gewogen om voor onder-/oververtegenwoordiging te controleren. De uitslagen van dit onderzoek dienen daarom als indicatief te worden beschouwd.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Jeroen Kester, jeroen.kester@eenvandaag.nl

